

Borg de betaalbaarheid bij warmtenetten

Position paper Aedes - Wet Collectieve Warmte
t.b.v. rondetafelgesprek Tweede Kamer, 17 oktober 2024

Woningcorporaties werken hard aan de verduurzaming van hun woningvoorraad, via isolatie en met maatregelen om de woningen aardgasvrij te krijgen. Het aansluiten van woningen op een aardgasvrije bron blijkt de afgelopen tijd echter steeds lastiger. Verschillende oorzaken liggen hieraan ten grondslag, denk aan netcongestie en de stagnatie in de aanleg van warmtenetten. Bewoners zijn terughoudend om in te stemmen vanwege onduidelijkheid over de kosten en steeds meer warmtebedrijven kondigen een investeringsstop af. Op steeds meer plekken kiezen corporaties daarom toch weer voor een cv-ketel. We maken ons ernstig zorgen over de voortgang van de warmtetransitie en betaalbare energievoorzieningen voor huurders.

De Wet Collectieve Warmte (Wcw) is een belangrijk instrument voor het Rijk om duidelijkheid te scheppen over de kaders. Aedes is voorstander van een spoedige behandeling van de Wcw en is er daarom ook positief over dat deze wetgeving nu voorligt in uw Kamer. Tegelijk is alleen deze wetgeving volstrekt onvoldoende om de warmtetransitie weer los te trekken, we zijn dan ook blij dat naar aanvullende maatregelen gekeken wordt. Graag gaan we daar in dit paper verder op in.

1. Betaalbaarheid blijvend borgen

Volgens onderzoek van Berenschot¹ blijven de energieprijzen voor zowel gas als elektriciteit tot 2035 hoog. De enige verwachte daling van prijzen zien zij in de leveringstarieven voor warmte. De vaste kosten stijgen echter voor alle energievormen en de opbrengsten uit zonnepanelen lopen terug. Het verschil in de energierekening tussen een duurzame en minder duurzame verwarmingsinstallatie zal toenemen. Dat maakt het nú belangrijk dat we werken aan een efficiënte en gedifferentieerde samenstelling van de Nederlandse energievoorziening.

Betaalbaarheid voor de huurder is voor woningcorporaties van uiterst belang. Dit is immers hun bestaansrecht. Wij staan voor betaalbaar wonen en hier hoort een betaalbare energierekening bij. Wij huisvesten voor het grootste gedeelte huurders met een bescheiden inkomen. Daarom willen en kunnen wij te hoge energiekosten voor onze huurders niet accepteren.

Het huidige wetsvoorstel voor de Wcw doet te weinig om de betaalbaarheid van huurders te borgen. Net als de Raad van State, hebben wij de zorg dat met de overstap naar kosten gebaseerde tariefregulering, niet voldoende gewaarborgd wordt dat de kosten voor gebruikers maatschappelijk aanvaardbaar zijn. Of, zoals de RvS het verwoord: niet te veel betalen is niet hetzelfde als betaalbaarheid. Aedes vreest uitschieters en grote verschillen in tarieven. Dit is desastreuus voor het draagvlak voor warmtenetten, dat toch al zo onder druk staat.

Om op korte termijn weer projecten op te starten om woningen op een warmtenet aan te sluiten, is nu actie nodig. Ten eerste moet ervoor gezorgd worden dat de oplossing met de laagste maatschappelijke kosten (wat op veel plekken een warmtenet is) óók leidt tot een aantrekkelijk aanbod aan gebruikers. Hiervoor is nu flankerend beleid nodig om afnemers zekerheid te bieden. Dat kan bijvoorbeeld via gesubsidieerde afkoop van het vastrecht of breder via het ondersteunen van afnemers om hun warmterekening te kunnen betalen zoals eerder gedaan is met het prijsplafond.

¹ De Energierekening in 2023 en 2035 vergeleken; Vooruitblik naar beleidseffecten en tariefontwikkeling. Rob Geldhof, Rutger Bianchi, Jort Wolda 24-01-2024

We hebben gezien dat de minister de zorgen over betaalbaarheid deelt en zijn blij dat gekeken wordt naar een tarieflijmit en extra ondersteuning voor huurders. Het is belangrijk dat hierop doorgepakkt wordt. Hoe langer we wachten met deze zekerheid bieden, hoe meer projecten in de knel komen.

2. Creëer een gelijk speelveld

In potentie zijn warmtenetten in gebieden met gestapelde bouw op de lange termijn de oplossing tegen de laagste maatschappelijke kosten. In de praktijk zijn huurders nu echter duurder uit. Dit heeft een reden. Via het vastrecht voor elektriciteit betaalt iedereen mee aan het verzwaren van het elektriciteitsnet voor de all-electric oplossing, ook mensen die aangesloten zijn op een warmtenet. De kosten voor een warmtenet worden met de warmtetarieven alleen omgeslagen over de afnemers van een warmtenet. Door dit ongelijke speelveld dreigen we de boot nu te missen waardoor burgers in de toekomst met hogere kosten zitten.

Naarmate de tijd verstrijkt worden warmtenetten vaker niet haalbaar omdat huishoudens die het kunnen betalen en de benodigde ruimte hebben al kiezen voor een warmtepomp. Een gevolg dat op de lange termijn hogere maatschappelijke kosten met zich meebrengt voor de energietransitie en uiteindelijk dus voor burgers. Voor corporatiewoningen, veelal appartementen, is er vaak geen andere optie dan een collectieve warmtevoorziening. Huishoudens met de laagste inkomens zullen gedwongen op het aardgas blijven terwijl de verwachting is dat juist die prijzen gaan stijgen.

Naast flankerend beleid voor de korte termijn, roepen wij ook op te blijven werken aan een betaalbare energierekening van huurders voor de lange termijn. Een tarieflijmit kan hier een onderdeel van zijn, mits deze tijdig wordt ingezet en afnemers hierop kunnen vertrouwen.

3. Eenduidigheid en consistent beleid

Het ontbreken van een duidelijk wettelijk kader heeft de afgelopen tijd onmiskenbaar geleid tot vertraging in de warmtetransitie. Het is daarom van groot belang dat dit kader nu duidelijk gaat worden. Daarom zijn we positief dat de Wcw eindelijk voorligt in uw Kamer en dat u dit zorgvuldig bespreekt. Als de wetgeving eenmaal aangenomen is, zal uitwerking nog steeds nodig zijn, bijvoorbeeld van de tariefregulering. Blijf hier prioriteit aan geven. Hoe langer de periode van onduidelijkheid duurt, hoe meer stagnatie optreedt. Ook het zo snel mogelijk opbouwen van publieke realisatiekracht is van essentieel belang om de warmtetransitie op gang te houden.

Eenduidigheid is ook specifiek van belang voor het huurrecht en de warmtewetgeving. De afgelopen jaren zijn er twee regimes voor de levering van warmte aan huurders geweest en het is niet altijd duidelijk wanneer aan welk regime voldaan moet worden. Dat ondergraaft de investeringsbereidheid leidt tot het stilvallen van projecten. Ons pleidooi is om dit via het huurrecht op te lossen zodat dat dit in lijn wordt gebracht met de Wcw. Dit maakt dat in de Wcw beter geen onderscheid gemaakt kan worden naar type gebruiker (huur of koop). De borging van betaalbaarheid kan niet lopen via de eigenaar van een woning, maar zal breder door de overheid opgepakt moeten worden. De overheden zijn immers de enige partijen die de sturingsinstrumenten in handen hebben om te sturen op de prijsontwikkeling van de verschillende warmtedragers, zoals nu gedaan wordt met de tariefregulering in de Wcw.

Meer informatie:

- Bert Halm, Algemeen Bestuurslid Aedes, bestuursvoorzitter Hof Wonen
Bert.Halm@hofwonen.nl
- Richard Bos, Public Affairs Aedes
Tel. 06-51926072 / r.bos@aedes.nl